

DBB 215 BİÇİMBİLİM

9. HAFTA

Okuma Listesi

- Özsoy, S., Erk-Emeksiz, Z., Turan, Ü.D. ve Uzun, L. (2011). *Genel Dilbilim II.* (Ed. Özsoy, S., Erk-Emeksiz, Z.). Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Uzun, N.E. (2006). *Biçimbilim (Temel Kavramlar)*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Haspelmath, M. (2002). *Understanding Morphology*. Arnold Publishers: Understanding Language Series .
- Radford, A. et al. (1999). *Linguistics: An Introduction*. Cambridge: University Press.
- Lieber, R. (2010) *Introducing Morphology*. Cambridge University Press.
- Carstairs-McCarthy, A. (2002) *An Introduction to English Morphology*. Edinburgh University Press
- Matthews, P. H. (1993). *Morphology*. Cambridge University Press.
- Haspelmath, M and Sims, A. D. (2010) (2nd edition). *Understanding morphology*. London: Hodder Education.

Biçimlenme Süreçleri

6. Bileşme (Compounding): Bileşikler, en kolay şekilde “en az iki sözcüksel birimin birleşimi” olarak tanımlanabilmektedir. Diğer bir deyişle, iki sözcüğün, kökün, bağımsız biçimbirimin birleşimi, bileşikleri oluşturmaktadır. Bileşiklerin oluşum sürecinde, dilde bağımsız şekilde görülen ve kendi anlamsal içeriğini taşıyan iki sözcük, yeni bir sözlüksel görünüm ve anlam kazanmaktadır.

Demir + yol = Demiryolu

Biçimlenme Süreçleri

□ Anlambilimsel Yaklaşım

İçedönük bileşikler: İçe dönük bileşiklerin anlamsal başı, bileşiğin içinde yer almakta ve bileşik, başın gönderimde bulunduğu bir alt türdür (Plag, 2003:145). Diğer bir deyişle, bileşiğin tümü, başın bir alt ulamı özelliğindedir (Coolen, 1994:6).

Buz + dolap = Buzdolabı

Dil + bilgi = Dilbilgisi

Biçimlenme Süreçleri

□ Anlambilimsel Yaklaşım

Dışadönük bileşikler: Dışa dönük bileşikler, bileşikler arasında daha sınırlı bir görünüme sahiptir. İçe dönük bileşiklerin aksine bu türde bileşiğin anlamsal başı, bileşiği oluşturan sözcüklerden bir değildir ve bileşik dışında bulunur (Plag, 2003).

Hanım + el = Hanımeli

Kuş + baş = kuşbaşı

Biçimlenme Süreçleri

□ Anlambilimsel Yaklaşım

Koşaçsı (copulative) Bileşikler: Anlambilimsel bakış açısına göre bileşiklerin üçüncü sınıfı olan Koşaçsı Bileşikler, Sanskritçe'de çift anlamına gelen dvandva sözcüğü ile de adlandırılmaktadır. Bu tür bileşiklerde, bileşiği oluşturan her iki sözcük birbirinin başı olacak nitelikte olmayıp her iki sözcük birbirine yapısal üstünlük sağlamamaktadır.

Uyuma + Gezme = Uyurgezerlik

Çek + Yat = Çekyat

Biçer + Döver = Biçerdöver

Biçimlenme Süreçleri

□ Sözdizimsel Yaklaşım

Sağ Başlı Bileşikler:

Basım + ev = Basımevi

Aşçı + baş = Aşçıbaşı

Toplum + bilim = Toplumbilim

Kadın + but = Kadınbudu

Sol Başlı Bileşikler:

Tedbil + kıyafet = Tedbil-i kıyafet (*kıyafet değiştirme*)

Arz + hal = Arz-ı hal (*Dilekçe*)

Biçimlenme Süreçleri

7. Yineleme (reduplication): Tabanın belli bir parçasını ya da tamamını yineleyerek bu tabandan türetim veya çekim yapma, bir başka deyişle başka sözcükbiçimler veya sözcükbirimler oluşturma sürecidir.

- **Tam Yineleme**
- **Yarı Yineleme**